

MITEN LAULUNI OVAT SYNTYNEET

Uudessa sarjassamme *Miten lauluni ovat syntyneet* esittelemme sanoittajia, säveltäjiä, trubaduureja. **Seija Ahonen** on puutarhatieteen lisensiaatti ja maaja metsätalousministeriön ylitarkastaja. Musiikissaan hän on erikoistunut laulemiin, runonlauluun ja varhaisgregoriaanisiin sävelmiin. Hän on säestyksettömän yksinlaulun Suomen mestari vuodelta 1995.

Tekstejä Seija Ahonen on löytänyt mm. Kantelettaresta, Raamatusta, Hildegard Bingeniläiseltä, Henrik Ibseniltä, Helvi Juvoselta ja äidiltään Tellervo Ahoselta. Hänellä on myös omia sanoituksia. Niitä hän on tehnyt suomeksi, saksaksi, espanjaksi, englanniksi, portugaliksi ja hepreaksi. Hän on julkaissut kasetin *Omakuva*. Lisää julkaisuja on tulossa.

Seija Ahonen

Matkalla

Lähtöjä

Toissapäivänä hyvästelin ystäväni. Olin askarrellut hänelle kortin ja kirjoittanut: "Matkalla. Aluksi kuljin tätä tietä pitkin. Sitten tie alkoi kulkea minussa. Kiitos matkaseurasta." Nimeni yläpuolelle olin piirtänyt tunnukseni vuosien takaa: ristin, ankkurin ja sydämen. Kotipuolesa ne ripustetaan jouluna ikkunaan, punaisesta paperista tehdyt, lamppu sisällään. Piirsin ne korttiin vahingossa väärässä järjestyksessä: sydämen, Rakkauden, korkeimmalle paikalle – siinäähän se taas paljastui, mikä on tärkeintä.

Lähtiessä käännyin vielä kerran katsomaan. Näin hän nyt häviää elämästäni. Vai häviääkö? Jospa hän kulkeekin minussa, mukanani tietä pitkin.

Parikymmentä vuotta sitten, toukokuussa ennen Saksan-matkaani kirjoitin seuraavan tekstin, josta myöhemmin muokkaantui laulu Tyttö maailmalla:

*Tässä vaeltelee tyttö maailmalla,
etsii tarkoitusta pieneen elämään.
Mitä onkaan näennäisen alla,
minkä salaisuuden kaikki kätkeekään?*

*Kun on havahtunut hyörimästä, pysähtynyt,
silloin haluaa
estää kaikki pyörät pyörimästä,
huutaa: pysähtykää,
katsokaa!*

*Olet osa koko olevasta.
Kukaan ei kai sua kieltänyt
itse omin aivoin pohtinasta,
suuntaa määräämästä:
tee se nyt,
tee se nyt!*

*Tässä palaa tyttö maailmalta.
Löysi mielekkyyden siemenen.
Kerran se kai versoo mullan alta
tietoisuuden valoon kohoten.*

Viimeisen säikeistön kirjoitin toiveikkaana, kuin luottavainen lapsi. Samalla matkalla tunnen minä, lapsi, vieläkin olevani.

Lähtö voi olla uhmakas, niin kuin laulussa Maailma, josta siteeraan alun (tämä on suomenokseni alun perin espanjaksi kirjoittamaani tekstiin):

On maailma suuren suuri,
on maailma suuren suuri,
ja kuin henkäys elämän aika -
lyhyt henkäys elämän aika.
Sen vuoksi mä nousen
ja lähden
pois,
heti aamulla nousen
ja lähden
pois.
Voi kunpa jo polulla olla vois!
Ihan kohta mä nousen
ja lähden
pois.
(--)

Luin ajatuksen 'maailma on avara ja elämä lyhyt' Tove Janssonin kirjasta *Muumipapanuortytöt*. Siinä muumipappa lähtee hemulien lastenkodista maailmalle ja selittää lähtönsä ylevässä kirjeessä. Tosin jäähyväiskirjeen ylevyyttä vähentää jälkilause: "Otan mukaani purkillisen kurpitsahilloa." Niinhän käy usein meidänkin ylevissä lähdeissämme.

Kehikoista kellumiseen

Olen nuoresta asti kaivannut varmuutta tulevas-
ta, koettanut miettiä etukäteen asioiden kehitysmahdollisuuksia, arvioinut, miten mikäkin asia tulee menemään. Jos A:sta seuraa B ja B:stä C, ja niihin vaikuttaa samalla D ja E, niin... ja niin edelleen, loputtomiin. Olen myös kovin tarmokkaasti koettanut pakottaa asioita ja ilmiösuhteita mieleisikseni. Kehikkoa kehikon päälle, lokeroa lokeron. Ihmistenkin piti olla tarkoin luokitelluissa lokeroissa. Tosin se ei ole ollut täysin pysyvä järjestely; saatoinkin hyvinkin muuttaa ihmisiä lokeroista toiseen, jos aihetta ilmeni.

Minun piti ilmeisesti harrastaa tätä varmuuden maksimointia siksi, etten kokisi yllätyksiä. Miksi niitä pelkäsin? Yksi syy oli pettymyksiltä välttyminen.

Myös minun ympärilläni on kehikko. Itse rakennettu, tosin muilta saatujen ohjeiden mukaisesti. Kehikkoa täytyy koettaa jatkuvasti, sitkeästi, vähä vähältä purkaa. Pois pinttyneet käsitykset, että minä olen liian vähän sitä ja liian paljon tätä, enkä siksi voi tai uskalla olla sellainen kuin haluaisin, toimia niin kuin mieli tekee, luoda mitä haluan! Sehän on kuin sulkisi laulun linnun häkkiin: turvallista, suojaisaa, joku

varmaan ruokkiikin; mutta missä seikkailu, missä uudet näkymät, kokemukset?

Nykyisin puhutaan elämänhallinnasta, siitä näyttää tuleen korkein tavoite. Jonkinasteisena se on toki tarpeen, jollei halua elää täydellisessä sattumien kaaoksessa. Silti ei saisi unohtaa nöyryyttä salaperäisen ja yllättävän elämän edessä.

Eräät hallinnasta intoilevat taitavat nähdä elämän kuin herkkuautomaatin. Pudota raha aukkoon (kilikili). Valitse tuote sitä vastaavaa nappia painaen (räks). Tuote putoaa (kopsis). Ota se ja nauti. Mutta entäpä kun kymppin kolikot tai laitteen herkut loppuvat? Taikka itse vekotin menee rikki, eikä korjaajaa näy? Siinähan seisot yksin, laitteen etulasia turhaan raapien.

Syy- ja seuraussuhteiden, tiukkojen rakenteiden ja rajojen laatimisen, tämän kehikoinnin, vaihtoehto on kelluminen. Siihen liittyen vapaus, virta, pulppuilu, luottavaisuus, ilma, tila ja kaaoselementti. Hieno lista!

Kun elämässä on tarpeeksi ilmaa, tilaa, kaaostakin kohtuudella (onkohan 'kohtuullinen kaaos' käsitteenä mahdollinen?), siihen voi ilmaantua uutta. Minun ei esimerkiksi kannata aikatauluttaa kaikkia päiviäni ja iltoja, pyörähdellä etukäteen piirretyissä kuvioissa. Olen alkanut pitää kovasti houkuttelevina sanontoja 'let it be', 'let it grow', 'letting go' ja 'katsokaa taivaan lintuja'. Mutta nepä taitavatkin olla tiloja, joihin ei voi tarmokkaasti ponnistella. Päinvastoin: liika yrittäminen karkottaa ne. Voin vain koettaa vaalia itsessäni rauhallisuuden ja luottavaisuuden maaperää, jossa ne voisivat viihtyä, jos sattuvat juurtumaan minuun.

Kuin kaarnalaiva

Luottavaisuus. Sana maistuu aamulta, jona pieni tyttö kapsahti vuoteesta kokeakseen taas yhden heleän kesäpäivän. Onneksi voin toisinaan vieläkin tavoittaa tuon kokemuksen. Uskon Jumalaan ja hänen huolenpitoonsa elämässäni. Kovin usein on tielleni osunut ihminen, jolta saan juuri sitä, mitä sillä hetkellä tarvitsen: idean, neuvon, tienviitan, rohkaisua, lohdutusta, läheisyyttä.

Aina en saa sitä, mitä haluan tai luulen tarvitsevani. Saan jotakin muuta. Aika usein se muu johtaa taas uuteen ja yllättävään, tämä jälleen uuteen. Melkein kuin pelaisi Afrikan tähteä.

Joskus luottavaisuus ja uskokin horjuu. Silloin täytyy vain hiljaa ja kärsivällisesti odotella, että

ne palaavat. Kyllä ne jossakin ovat.

Kaikki virtaa. Ja siihen virtaan pitäisi minunkin uskaltautua kellumaan. Siellä on muitakin kellumassa ja kiikkumassa. Joskus voi käydä niin hyvin, että jollakulla lähellä on sama suunta ja nopeus. Silloin voimme, jos haluamme, kellua yhdessä pitkänkin matkan.

Eräänä päivänä tein aiheesta laulun:

*Tahdon oppia antautumaan
elämän virralle keinumaan,
jonnekin hetkeksi rantautumaan
ja sitten taas matkaa jatkamaan.*

*Kaarnalaivan tai korkin lailla
kevyesti virralla lipuisin.
Satoi tai paistoi, yhtä lailla
iloja, suruja kokisin.*

*Keinu, keinu, laiva pieni,
kevyesti virralla aina vaan.
Päivä kun painuu ja päättyy tieni,
purjehdin tyynen satamaan.*

Tekstiä voisi vielä jalostaa. Sana *tahdon* olisi hyvä korvata vähemmän tiukalla ajatuksella, eio-intentiolla. Vaikkapa: ”Toivon, että...” Tai: ”Jospa oppisin antautumaan...”

Toivoa voi olla, toiveitakin, mutta liian tomera tahtominen sitoo liikaa. Absurdi ajatus: nyt täytyy oikein tomerasti päästää irti liiasta täytymisestä ja tahtomisesta.

Luovu – ja luo!

Juttelin eräänä laulukurssilla mielikuvatyöskentelyä harrastavan tuttavani kanssa, ja hän heitti ajatuksen, että mitä jos kehikko ympärilläni olisikin joustava. Sen seiniä voisi käsin käsin työntää tarvittaessa niin loitolle, kuin kulloinkin hyvältä tuntuu. Rupesin ajattelemaan, että sen kulmat voisi helposti avatakin. Eikä se itse asiassa estä liikkumista: voisin myös nostaa ja kantaa sen mukavasti mukani, kun haluan vaihtaa olinpaikkaani. Kehikko voi olla rakennettu vaikka ilmapatjan palasista. Taikka styroksista. Sepä voisi auttaa kellumassakin.

Tunnuslauseenani tuntuu olleen: pian, paljon ja hyvää. Kellumisen vastakohta! Ystävänä Marita kirjoitti hiljakkoin vihkooni: ”Kärsivällisyyttä, lapseni, kärsivällisyyttä. Kaikella on aikansa ja paikkansa.” Olen yllättynyt huomauttamani, että vaikka olen sitkeä, en ole kärsiväl-

linen. Taikka olen kyllä: virkkaamisessa, katto-listojen maalaamisessa, vaikeiden laulujen opettamisessa; mutta en juuri muuten. Voisin ruvetta käyttämään kuulua sitkeyttäni vaikkapa kärsivällisyyden kasvattamiseen. Tai pikemmin sen odotteluun, että kärsivällisyys vain kasvaa.

Teen ansiotyötäni hallinnollisella alalla. Jos muuttaisin työni osa-aikaiseksi, saisin enemmän aikaa säveltämiseen, sovittamiseen, kirjoittamiseen. Tämänkin ajatuksen kehittelyssä on tilaisuus kasvattaa kärsivällisyyttä. Ja tutkiskella luopumista ja luovuutta.

Hiljakkoin minulle alkoi selvitä, miten usein luopuminen ja luominen liittyvät elämässäni toisiinsa. Kun luovun jostakin, syntyy tyhjä tila ilman tai veden virrata, uuden idean kuplia. Kun idealiemi on sitten kulloisissakin psykemiallisissa oloissa aikansa kuplinut, siitä voi kiteytyä runo (yleensä laulutekstiksi tarkoitettu), tai höyrystyä sävelmä.

(Vielä luopumisesta ja luomisesta: suomen kieleen perehtynyt ystäväni sanoi minulle, että sanat luopuminen ja luominen ovat etymologisesti samaa juurta. Olenhan sitten taas keksinyt pyörän ties kuinka monetta kertaa.)

Laulujen luominen muistuttaa kukkimista. **Helinä Siikala** kuvaa sitä omalla tavallaan:

Taivaan lintujen katsomisesta silmäni iloitsevat
ja kedon kukkasista on laulu sydämelleni.

Kauan olen saanut iloita, kauan laulaa,
niin että nyt kun linnut ovat kaukana pihaltani,
kukat nukkumassa talven alla, nyt
voin nousta omille siivilleni, aueta
kedoksi ja kukkasiksi, puhjeta ruusuiksi taivaan
täydeltä,
antaa itseni huolettomasti, uskaltaa
että putoaisin, että putoaisin yhä ylemmäksi.

Miten ja milloin lauluni syntyvät? Usein tunne on silloin syvä tai kuohuttava: kaipaus, riemu, rakkaus, pelko, toiveikkaus. Harvoin teen laulua tasaisen arkisen tunnelman vallitessa. Vain keh-
tolauluja laadin tyynin mielin. Ja silloinkin on sydämessä erityinen tunne, yleensä iloa ja kiitollisuutta jonkun ystävän puolesta, joka saa (luo?) lapsen. Minulle, lapsettomalle, laulut ovat lapsia. Antaa elämä lauluvauvalle, kun muun elämän antaminen ei ole ollut eikä enää voisikaan olla mahdollista! Laululapsien maailmaan-

saattamiselle ei onneksi ole biologista takarajaa, paitsi se lopullinen, kuolema.

Toisinaan teen myös sanattomia lauluja, soitinmusiikkia. Se on usein koskettavampaakin kuin laulut. Eilen katsoin kolmatta kertaa elokuvan *Kaikki elämän aamut*, joka aivan tulvii sanatonta musiikkia. Loppupuolella on kohta, jossa säveltäjä ja viola da gamba -taituri Saint Colombe johdattaa entisen oppilaansa Marain Marais'n pohtimaan musiikin olemusta. Marais sanoo mm. näin: "Musiikki on lepopaikka niille, jotka kieli on hylännyt. Se on suoja lapselle. Se pehmentää suutarien vasaraniskut." Ja vielä: "Se vie lapsuutta edeltäneeseen tilaan, jolloin ei vielä hengittänyt, ei nähnyt valoa - -"

*"Koska minä rakastan,
niin koko yön ajan virtaavat joen vedet..."*

Moni asia elämässäni on teoreettis-tietopuolisesti hyvin, mutta haluan myös rakkautta. Viime viikkoina kärjistynyt härkäpäinen toive.

Mutta mitä kaikkia rakkauden lajeja onkaan olemassa – sen usein unohdan. Myös säälivää ja ymmärtävää ja armahtavaa, jumalallista rakkautta. Ja inhimillistä, säälivää ja armahtavaa, vihamiehiäkin kohtaan. Ja rakkautta lapsiin. Ja musiikkiin. Ystävien välistä rakkautta. Rakkautta kaikkea luotua kohtaan, jopa sellaista olen ohikiitävän hetken kokenut. Ja rakkautta, joka saa aikaan halun toteuttaa kutsunusta, jos suureksi onnekseen on sellaisen löytänyt. Ja

rakkautta, jonka avulla hyväksyy itsessään ja muissa puutteet, raadollisuuden.

Rakastava ajattelu, se taitaakin luoda maaperää kaiken rakkauden kasvaa, myös miehen ja naisen välisen. Tässä jos missä kannattaa mietiskellä lausetta "kärsivällisyyttä, lapseni, kärsivällisyyttä, kaikella on aikansa ja paikkansa". Pisara pisaralta, ruoho ruoholta siihen kasvaminen on mahdollista. Mutta ei kerralla: simsalabim. Vaan monien pikkusimsalabimien, pikkuihmeiden kautta.

Siteeraan **Kathleen Rainen** runoa. Löysin sen Kallistos Waren kirjasta *Ortodoksinen tie*. Waren mukaan ihminen on Jumalan luomakunnan sydämessä, luomakunnan kuva tai peili, imago mundi, mikrokosmos.

Koska minä rakastan
niin aurinko vuodattaa eläviä
kultasäteitään:
se valaa kultansa ja hopeansa meren
ylle...

Koska minä rakastan
niin saniaiset viheriövät, ruoho viheriöi,
ja viheriövät myös auringonvalossa
kuultavat puut...

Koska minä rakastan
niin koko yön ajan virtaavat joen vedet
minun uneeni,
kymmenet tuhannet elävät oliot nukkuvat
käsivarsillani
ja nukkuessaan ne valvovat, virratessaan
ovat levossa.